

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
VÝSKUM A INOVÁCIE

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Metodická pomôcka
k aplikácii princípov INOVAČNÉHO verejného obstarávania
v rámci zákaziek spolufinancovaných zo zdrojov
operačného programu ~~Výskum a inovácie~~ Integrovaná
infraštruktúra
v gescii MH SR

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

Sprostredkovateľský orgán pre operačný program ~~Výskum a inovácie~~ Integrovaná
infraštruktúra

verzia 12.0, ~~jún~~ január 20192020

Obsah

1. Skratky.....	43
2. Úvod	54
3. Čo je to inovačné obstarávanie?	54
4. Oblasti využitia inovačného obstarávania.....	76
4.1 Odborná príprava a realizácia inovačného obstarávania.....	76
4.2 Podpora inovačného VO z prostriedkov EÚ	86
4.3 Vnútroštátne a regionálne programy a inštitúcie podpory inovačného obstarávania	87
4.4 Podpora inovácií sprístupnením podmienok pre startupy a MSP	97
4.5 Nástroje verejného obstarávania a obstarávania podporujúce inovácie	108
4.5.1 Nástroje využívané vo verejných a užších súťažiach	109
4.5.2 Nástroje využívané v ďalších postupoch VO.....	1211
5.0 Príklady z praxe.....	1615

1. Skratky

EK	Európska komisia
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
NFP	Nenávratný finančný príspevok
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OP VaII	Operačný program Výskum a inovácie <u>Integrovaná infraštruktúra</u>
MSP	Malé a stredné podniky
SIEA	Slovenská inovačná a energetická agentúra
SO	Sprostredkovateľský orgán pre OP VaII – Ministerstvo hospodárstva SR ¹
SR	Slovenská republika
ÚVO	Úrad pre verejné obstarávanie
VO	Verejné obstarávanie
Zákon o VO	Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

¹ Pod pojmom SO sa pre účely metodickej pomôcky rozumie aj SIEA v rozsahu svojich práv a povinností v zmysle Dohody o plnomocenstve uzavretej medzi MH SR a SIEA.

2. Úvod

Metodickú pomôcku k aplikácii inovačného verejného obstarávania v rámci zákaziek spolufinancovaných zo zdrojov operačného programu ~~Výskum a inovácie~~ Integrovaná infraštruktúra v gescii MH SR (ďalej len „metodická pomôcka“) vydáva MH SR ako SO pre OP ~~Va+II~~ v súlade so Zmluvou o vykonávaní časti úloh riadiaceho orgánu pre OP ~~Va+II~~ sprostredkovateľským orgánom, ~~reg. č. zmluvy 842/AE30/2019136/2015-2050-1200~~.

Zámerom SO v oblasti procesov VO je poskytnúť prijímateľom² odbornú podporu a čo najefektívnejšie využívať všetky dostupné nástroje na realizáciu projektov v rámci OP ~~Va+II~~. Toto usmernenie by mohlo byť súčasne inšpiráciou pre všetky subjekty zapojené do procesu verejného obstarávania.

Metodická pomôcka, ktorá má **odporúčací charakter, predstavuje pomocný nástroj pri aplikácii inováčného VO**, pričom je vhodné aby dokumenty, ktoré zahŕňajú tieto podmienky, boli pred ich zverejnením konzultované so SO alebo ÚVO napr. v rámci ex-ante kontroly.

Uvedené postupy a návrhy aplikácie inovačného VO³ vychádzajú z legislatívneho prostredia SR a EK, odporúčanej praxe EK a členských štátov EÚ.

Aplikácia princípov VO inovácií by nemala predstavovať neopodstatnené prekážky v prístupe hospodárskych subjektov k účasti vo VO a mala by podporovať čestnú hospodársku súťaž. Pri aplikácii princípov VO inovácií je nevyhnutné vždy rešpektovať princípy VO.

Princípy obstarávania inovácií uvedené v tejto metodike môžu byť primerane použité aj na postupy zadávania zákaziek vyhlásených osobou, ktorej poskytovateľ NFP poskytne 50% a menej finančných prostriedkov na dodanie tovaru, uskutočnenie stavebných prác, poskytnutie služieb z NFP.

Ak počas realizácie VO dôjde k situáciám, ktoré nie sú zahrnuté v metodickej pomôcke, prijímateľ je povinný postupovať podľa platných všeobecne záväzných právnych predpisov SR a iných záväzných dokumentov.

TIP:

Pre ďalšie informácie ohľadne aplikácie inováčného VO odporúčame nasledovné zdroje:

- [Usmernenia a osvedčené postupy v oblasti inovácií](#)
- [Webová stránka EK zameraná na VO inovácií](#)
- [Webová stránka EK obsahujúca centrálnu databázu informácií o inováčnom VO](#)

3. Čo je to inovačné obstarávanie?

V smernici 2014/24/EÚ je inovácia vymedzená ako „zavedenie nového alebo významne vylepšeného výrobku, služby alebo procesu vrátane, ale nie výlučne, výrobných, stavebných alebo konštrukčných procesov, novej marketingovej metódy alebo novej organizačnej metódy do podnikateľskej praxe, organizácie pracovného miesta alebo vonkajších vzťahov okrem iného s cieľom pomôcť riešiť spoločenské výzvy alebo podporiť stratégiu Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu“.

V príručke OECD je inovácia vymedzená ako „zavedenie nového alebo významne vylepšeného výrobku (tovaru alebo služby) alebo procesu, novej marketingovej metódy alebo novej organizačnej metódy do podnikateľskej praxe, organizácie pracovného miesta alebo vonkajších vzťahov“.

² Pod pojmom prijímateľ sa pre účely metodickej pomôcky rozumie aj žiadateľ o poskytnutie NFP.

³ Pojem „inovačné obstarávanie“ zavedený pre potreby tejto metodickej pomôcky je rovnocenný aj s inými názvami vyskytujúcimi sa v oblasti VO ako napr. „PPI“, „inováčného VO“, „VO inovácií“, alebo „verejné obstarávanie inováčnych riešení“.

Všeobecne je VO inovácií proces, ktorý zahŕňa jeden alebo obidva z týchto aspektov:

- obstarávanie procesu inovácie – **služby v oblasti výskumu a vývoja** – s (čiastkovými) výsledkami,
- **nákup výsledkov inovácie vytvorených inými.**

V prvom prípade verejný obstarávateľ **nakupuje služby** v oblasti výskumu a vývoja týkajúce sa výrobkov, služieb alebo procesov, **ktoré ešte neexistujú**. Verejný obstarávateľ opíše svoju potrebu a vyzve podniky a výskumných pracovníkov, aby vyvinuli inovačné výrobky, služby alebo procesy na uspokojenie tejto potreby.

V druhom prípade verejný obstarávateľ nekupuje štandardný výrobok, ale je v postavení prvého používateľa, ktorý nakupuje výrobok, službu alebo proces, ktorý je na trhu novinkou a zahŕňa významné nové vlastnosti.

Takéto inovácie, ktoré prinášajú lepší výkon a pridanú hodnotu pre rôzne zainteresované strany, sú niekedy vhodné pre tradičné prostredie (inkrementálne inovácie), často však starý systém narúšajú tým, že pri nich vznikajú odlišní aktéri, toky, hodnoty (revolučné inovácie) alebo si dokonca vyžadujú komplexnejšiu transformáciu, lebo riešia neuspokojené potreby a vyžadujú štrukturálne a organizačné reformy (transformačné inovácie). V tomto usmernení sa upozorňuje na prínosy rôznych foriem inovácií a vysvetľuje sa, ako sa k nim má pristupovať v rámci procesu verejného obstarávania.

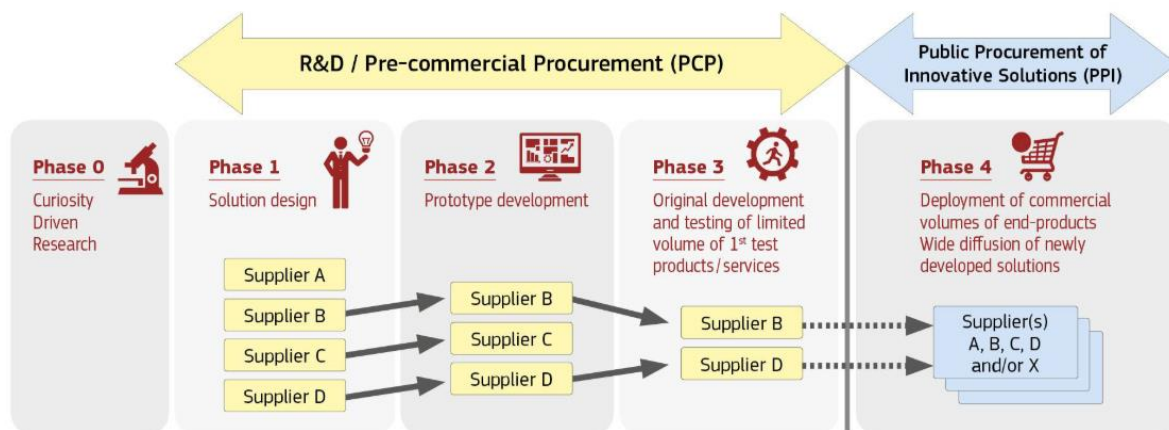
V rámci nového rámcového programu EÚ - Horizont 2020 pre výskum a inovácie, je zavedená definícia verejného obstarávania inovatívnych riešení ako základ pre oprávnenosť verejného obstarávania na získanie spolufinancovania EÚ. Táto definícia uvádza, že **verejné obstarávanie inovatívnych riešení je obstarávanie, v ktorom verejní obstarávatelia fungujú ako prvý zákazník inovatívnych tovarov alebo služieb, ktoré ešte nie sú vo veľkom dostupné na komerčnom základe a môžu zahŕňať testovanie zhody**. Verejné obstarávanie inovatívnych riešení nezahŕňa obstarávanie služieb v oblasti výskumu a vývoja, ktoré sa označuje ako obstarávanie vo fáze pred komerčným využitím (PCP)⁴.

Inovácie sa zaoberajú identifikáciou nových technológií, ktoré majú potenciál riešiť aktuálne spoločenské výzvy. Pri inováciách rozlišujeme **2 typy riešení** to:

1. **riešenia, ktoré už v malom rozsahu na trhu existujú** (VO inovácií - PPI),
2. **riešení, ktoré sa na trhu ešte vôbec nenachádzajú** a musia sa navrhnuť od úplného začiatku - – výskum a vývoj (obstarávanie vo fáze pred komerčným využitím – PCP).

⁴ Európska komisia (2007b), Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov KOM(2007) 799 v konečnom znení, Brusel, Obstarávanie vo fáze pred komerčným využitím: podpora inovácií s cieľom zabezpečiť trvalo udržateľne verejne služby vysokej kvality v Európe: http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/com_2007_799.pdf

Pre lepšiu ilustráciu rozdielu medzi PPI a PCP nasledovná schéma:

4. Oblasti využitia inovačného obstarávania

Užitočnosť inovačného obstarávania je najmä v oblastiach, v ktorých na verejný sektor pripadá veľká časť dopytu a sektor môže využiť VO ako prostriedok na riešenie hlavných spoločenských výziev - **mobilita, zdravie, výstavba, elektronická verejná správa, nakladanie s odpadmi, recyklácia či trvalo udržateľná doprava**. Zároveň poskytuje predbežné reálne posúdenie konkrétnych špecifických potrieb verejného obstarávania oproti dostupným riešeniam.

Dodávatelia môžu lepšie predpovedať dopyt po nových riešeniach a skrátiť čas ich uvedenia na trh. Verejní obstarávatelia môžu porovnať konkurenčné riešenia a získať lepšiu cenu za inovatívne riešenie, ktoré je vhodnejšie pre účel, ktorý potrebujú v rámci svojho obchodného modelu. Verejné orgány môžu dosiahnuť riadenie ponuky inovatívnych riešení zo strany dopytu a ovplyvniť ďalšie investície do výskumu, vývoja a inovácií.

V rámci OP **Val-I** existuje veľké množstvo príležitostí na aplikovanie inovatívneho VO. **Výzvy na zvládnutie spoločenského dopytu po „smart“ riešeniach však nemusia byť realizované len verejným sektorom** (ako verejným obstarávateľom), **ale v rámci dopytových projektov OP Val-I aj súkromnými spoločnosťami**, ktoré práve stimulom vo forme NFP môžu využiť tieto prostriedky na vývoj a rozvoj oblastí svojho komerčného portfólia, pričom konečný inovovaný produkt (či služba) bude prospešný pre konečného užívateľa, či iné aspekty spoločnosti (životného prostredie, sociálne prostredie a pod.).

4.1 Odborná príprava a realizácia inovačného obstarávania

Pre úspešné zapojenie do inovačného obstarávania by mal verejný obstarávateľ čerpať z vedomostí a zručností v oblastiach, ktoré zahŕňajú:

- *znalosti*:
 - trhu a zapájania zainteresovaných strán,
 - príslušných výrobkov alebo služieb,
- *základné zručnosti*:
 - relevantný právny rámec,
 - rokovanie,
 - správa zmlúv,
- *osobitné zručnosti v oblasti inovácií*:
 - hodnotenie rizika,
 - správa práv duševného vlastníctva,
 - organizovanie a riadenie politických aktivít, tzv. policy entrepreneurship.

4.2 Podpora inovačného VO z prostriedkov EÚ

Podpora inovácií v programovom období 2014 – 2020 prebieha v SR **najmä v rámci operačného programu Výskum a inovácieIntegrovaná infraštruktúra**. Viac informácií je možné nájsť na stránke <https://www.opvai.sk/>.

Z programu **Horizont 2020**, ktorý je ďalším hlavným nástrojom EÚ pre výskum a inovácie, sa pravidelne financujú výzvy na koordináciu a podporné akcie (financujú sa činnosti v oblasti koordinácie a vytvárania sietí zamerané na prípravu budúcich inovačných obstarávaní), výzvy na verejné obstarávanie vo fáze pred komerčným využitím (spolufinancujú sa aj náklady na obstarávanie výskumu, vývoja a testovania inovačných riešení) a výzvy na činnosti v oblasti verejného obstarávania inovačných riešení (spolufinancujú sa aj náklady na obstaranie a zavedenie inovačného riešenia).

Prehľad všetkých doteraz financovaných inovačných obstarávaní sa uvádza na stránke:

- <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/eu-funded-projects>

Viac informácií o podpore pre inovačné obstarávanie z programu Horizont 2020 je zverejnených na stránkach:

- http://h2020.cvtisr.sk/sk/funding-tender-opportunities.html?page_id=1801
- http://ec.europa.eu/research/participants/docs/h2020-funding-guide/cross-cutting-issues/innovation-procurement_en.htm
- <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/innovation-procurement>

Z programu EÚ na podporu malých a stredných podnikov (MSP) – **COSME** (<https://ec.europa.eu/easme/en/cosme>) sa financujú inovačné projekty, na ktorých sa podieľajú MSP.

Členské štáty EÚ a ich regióny môžu inovačné obstarávanie vrátane verejných obstarávaní vo fáze pred komerčným využitím spolufinancovať aj z európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF), a to v kontexte svojich stratégií inteligentnej špecializácie. V rámci EK bola vypracovaná špecializovaná príručka, v ktorej sa vysvetľuje, ako sa inovačné obstarávanie môže použiť v rámci EŠIF aj v súčinnosti s financovaním z programu Horizont 2020:

- https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/synergy/synergies_en.pdf.

Príklady projektov inovačného obstarávania financovaných z EŠIF sú uvedené na stránke:

- http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/good_practices/GP_fiche_30.pdf.

4.3 Vnútroštátne a regionálne programy a inštitúcie podpory inovačného obstarávania

Podnikateľské a inovačné centrá (BIC) sú inštitúcie podpory inovácií a podnikania. Na Slovensku pôsobia **BIC Banská Bystrica**, **BIC Bratislava**, **BIC Spišská Nová Ves**. Hlavným cieľom týchto centier je podporovať inovatívne podnikanie, prostredníctvom poskytovania služieb začínajúcim podnikom (start up, spin off). Podnikateľské a inovačné centrá sa združujú v **EBN**, ktoré zastrešuje tieto centrá v EÚ.

Slovak Business Agency (SBA) realizuje v rámci OP **Val-II** národné projekty, prostredníctvom ktorých je okrem iného financovaná aj **činnosť národného podnikateľského centra (NPC)**, určeného aj **pre podnikateľov, ktorí majú potenciál inovovať**: <https://www.npc.sk/sk/>.

Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA) poskytuje poradenstvo v oblasti inovácií aj prostredníctvom národných projektov:

- Podpora rozvoja kreatívneho priemyslu na Slovensku <http://www.siea.sk/podpora-kreativneho-priemyslu/>.
- Zvýšenie inovačnej výkonnosti slovenskej ekonomiky <http://www.siea.sk/inovujme-sk/>.

4.4 Podpora inovácií sprístupnením podmienok pre startupy a MSP

Prítiahnutie inovátorov, najmä startupov a inováčných MSP pôsobiacich v oblasti vyspelých technológií je jednou z hlavných výziev inováčného obstarávania. V niektorých sektoroch sú tieto podniky do veľkej miery závislé od verejných obstarávateľov a verejní obstarávatelia môžu na druhej strane potrebovať ich inováčný potenciál na poskytovanie najmodernejších verejných služieb. **Startupom a MSP pritom často chýbajú rozsiahle kapacity a dôkazy o doterajších úspechoch, ktoré verejní obstarávatelia spravidla vyžadujú.**

Podľa pravidiel zákona o VO ako aj ďalších záväzných predpisov v oblasti VO musia byť inováčné obstarávania rovnako prístupné hospodárskym subjektom všetkých veľkostí. **Záujem malých inováčných podnikov však priťahujú skôr inováčné obstarávania než bežné obstarávania štandardných výrobkov.** Pravidlá EÚ v oblasti verejného obstarávania implementované v zákone o VO umožnili verejným obstarávateľom navrhnúť postupy prispôsobené nielen veľkým podnikom, ale aj menším inováčným dodávateľom.

Medzi tieto nástroje patria najmä:

- *Zníženie administratívnej záťaže:*
 - jednotným európskym dokumentom pre obstarávanie (JED)⁵
 - **elektronizáciou VO**
- *Zjednodušenie postupov obstarávania:*
 - **viď postupy zadávania zákaziek vyhlásených osobou, ktorej poskytovateľ poskytne 50% a menej finančných prostriedkov** na dodanie tovaru, uskutočnenie stavebných prác, poskytnutie služieb z NFP uvedené v kapitole 4.4 Príručky k procesu verejného obstarávania pre dopytovo-orientované projekty a národné projekty OP **Va+II** v gescii MH SR,
- *Primeranosť podmienok účasti na preukázanie finančného postavenia*– napr. **požiadavka na max. výšku obratu** bude zohľadňovať prostredie MSP a startupov,
- *Rozdelenie verejných zákaziek na časti:*
 - podľa § 28 zákona o VO možno **rozdeliť zákazku na samostatné časti**, pričom v oznámení o vyhlásení VO sa určí veľkosť a predmet takýchto častí a uvedie sa či ponuky možno predložiť na jednu časť, niekoľko častí alebo všetky časti. Veľkosť každej časti môže zodpovedať prevádzkovým kapacitám startupov a inováčných MSP. Využívanie častí je tiež spôsob obmedzenia odkázanosti na určitého dodávateľa, dokonca aj v prípadoch, keď prevažnú väčšinu subjektov tvoria veľkí dodávateľia. V týchto prípadoch **môže** verejný obstarávateľ stanoviť **požiadavky na interoperabilitu** a/alebo otvorené štandardy, aby bolo možné prepojiť rôzne bloky systému, ktorý dodávateľia dodávajú v rámci rôznych častí zákazky. V tejto súvislosti by v zmluve uzavretej s dodávateľom mali byť vždy stanovené pravidlá týkajúce sa budúceho používania akýchkoľvek práv duševného vlastníctva vyplývajúcich z projektu, ktoré sa vzťahujú na predmet zmluvy. V prípade ak verejný obstarávateľ nerozdelí zákazku na časti, odôvodnenie uvedie v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania alebo v súťažných podkladoch.
- *Používanie štandardov, otvorených údajov, otvorených rozhraní a slobodného softvéru*
 - môžu vytvárať priestor pre menších inovátorov, aby sa mohli zúčastniť na veľkých projektoch alebo umožniť, aby menší inovátori získali zákazku sami a rozšírili svoje podnikanie. V zmluvách by však mali byť stanovené pravidlá týkajúce sa prístupu k už existujúcim právam duševného vlastníctva potrebným na dokončenie inováčného procesu a prístupu k novým právam duševného vlastníctva, ktoré vzniknú na základe inováčného procesu.

⁵ <https://ec.europa.eu/tools/espd>

- *Navrhovanie platobných schém vhodných pre MSP*
 - nakoľko MSP chýbajú finančné rezervy oproti veľkým podnikom, je vhodné zmluvne zabezpečiť platobné podmienky zohľadňujúce túto skutočnosť (napr. lehota splatnosti faktúr) ako aj využívanie systému predfinancovania v rámci implementácie projektu spolufinancovaného z EŠIF.

4.5 Nástroje verejného obstarávania a obstarávania podporujúce inovácie

Medzi nástroje verejného obstarávania a obstarávania podporujúce inovácie sa radia:

- a) Nástroje využívané vo verejných a užších súťažiach.
- b) Nástroje využívané v ďalších postupoch VO (rokovacie konania, súťažný dialóg, súťaž návrhov, inovatívne partnerstvo alebo prístup verejného obstarávania vo fáze pred komerčným využitím).

4.5.1 Nástroje využívané vo verejných a užších súťažiach

Príprava VO a posúdenie potrieb:

- jeho cieľom je vymedziť problém, ktorý sa má riešiť,
- dobré je vykonať funkčnú analýzu potrieb organizácie a oblastí, v ktorých je potrebné sa zlepšiť (takto je možné zistiť, či vôbec používané zariadenia či služby sú stále vhodné),
- pre objektívne posúdenie je pre túto analýzu potrebný nadhľad a odstup (využitie externých služieb).

Predbežné trhové konzultácie:

- z pohľadu legislatívy aplikácia vyplýva z § 25 zákona o VO,
- hlavným účelom predbežných trhových konzultácií by mala byť **snaha zistiť súčasný stav technického vývoja v danej oblasti**,
- trhové konzultácie môžu mať **rôzne formy**, napr. fyzické a online stretnutia alebo dotazníky. Môžu ich dopĺňať prezentácie a testovanie vzoriek umožňujúce konečným používateľom overiť vhodnosť navrhovaných riešení v podmienkach reálneho života. Zvážiť možno menej tradičné metódy, ako napr. súťaže, programovacie maratóny, trhy nápadov alebo plány realizácie kategórií inovácií,
- nevyhnutnosť zachovania transparentnosti a nediskriminácie, t. j. **neuprednostňovanie niektorého výrobu, technológie alebo procesu pred inými**,
- príklad uplatnenia v praxi:
https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/good_practices/GP_fiche_22.pdf

Východoslovenský ústav srdcových a cievnych chorôb (VÚSCH) - V roku 2015 ústav pripravil svoje vlastné webové sídlo na účely vykonávania predbežných konzultácií s dodávateľmi zdravotníckeho vybavenia. Uvedené opatrenie pomohlo určiť pri verejných obstarávaníach vhodné parametre, zabrániť stanoveniu diskriminačných kritérií, zabezpečiť vysokú účasť a získať ekonomicky výhodnejšiu ponuku spolu s výrazným znížením cien.

Opis predmetu zákazky, technické špecifikácie, funkčné požiadavky:

- verejní obstarávatelia môžu vyhotoviť technické špecifikácie **opisne alebo z funkčného hľadiska**. Každá z týchto metód má určité výhody, avšak **funkčné požiadavky sú oveľa viac priaznivejšie pre inovácie**,

- opisné špecifikácie: malá šanca na predloženie inovatívneho riešenia - riešenie bude odrážať už existujúci stav na trhu (ale nie je to vylúčené), súčasne existuje riziko uprednostnenia konkrétneho riešenia pred inými,
- funkčné požiadavky: presúvajú zodpovednosť za dosiahnutie lepších výsledkov na trh; stanovujú sa minimálne požiadavky, za účelom vylúčenia nekvalitnej ponuky, avšak nie príliš ohraničujúce, čo sa týka prostriedkov na dosiahnutie požadovaného výsledku. Hospodárske subjekty môžu na účely dosiahnutia optimálneho výsledku uplatniť otvorenosť a flexibilitu,
- požiadavky na opis predmetu zákazky sú z pohľadu pravidiel a predpisov verejného obstarávania uvedené v § 42 zákona o VO.

Variantné riešenia:

- **používanie variantných riešení patrí k najjednoduchším a najbezpečnejším spôsobom podnecovania k inováciám** v oblasti verejného obstarávania,
- pri procese obstarávania možnosť povoliť ponuky s „variantnými riešeniami“ - ponuku, ktorá je v úzkom súlade s technickými špecifikáciami, môže dopĺňať jedno alebo viac alternatívnych riešení založených na alternatívnych technológiách alebo procesoch,
- ak sa povolia variantné riešenia, v súťažných podkladoch musia byť uvedené **minimálne požiadavky, ktoré musia variantné riešenia spĺňať**, vrátane ich prezentácie a objasnenia, či uchádzač môže predložiť variantné riešenia samostatne, alebo len ako doplnok k ponuke (ktorá nie je variantným riešením),
- používanie variantných riešení **je najúčinnéjšie v kombinácii s funkčnými požiadavkami a kritériami na vyhodnotenie ponúk**, ktoré umožňujú porovnávať rôzne riešenia z hľadiska ich funkčnosti, efektívnosti, nákladovej efektívnosti, univerzálnosti alebo životnosti. Bez týchto parametrov sa variantné riešenia ťažko dajú porovnávať.

Kritériá na vyhodnotenie ponúk:

- legislatívne upravuje použitie a nastavenie kritérií na vyhodnotenie ponúk § 44 zákona o VO,
- premyslené nastavenie kritérií na vyhodnotenie ponúk **pre ekonomicky najvýhodnejšiu ponuku zohľadňujúce kvalitu aj cenu** predstavuje dôležitý potenciál pre inovačné obstarávanie,
- cena: pri použití len tohto kritéria, je predpoklad podnietenia inovácií len veľmi malý, pokiaľ sa cenové kritérium na vyhodnotenie ponúk nepoužije v kombinácii s funkčnými požiadavkami a/alebo variantnými riešeniami,
- náklady: vzťahujú sa na peňažnú hodnotu výroby, obstarania, používania, spotreby, údržby, prepojenia, recyklovania a/alebo zneškodnenia predmetu verejnej zákazky; na výpočet nákladov by sa mali použiť dostupné a objektívne metodiky výpočtu nákladov na životný cyklus.

Kvalita:

- **najlepší pomer ceny a kvality** je pojem slúžiaci na vymedzenie vzťahu medzi cenou predmetu verejnej zákazky a všetkými kritériami, ktoré majú pre dané obstarávanie osobitný význam,
- kvalitatívne kritériá môžu **zahŕňať kvalitatívne, environmentálne, sociálne alebo inovačné aspekty výrobkov, služieb alebo prác**,
- požiadavky na najlepší pomer ceny a kvality je potrebné objektívne zdôvodniť, t.j. prečo dochádza k uprednostneniu výrobkov, služieb alebo procesov, a ako vďaka svojim inovačným funkciám lepšie zodpovedajú hodnotovému systému verejného obstarávateľa a jeho potrebám.

Duševné vlastníctvo výstupov:

- pri tvorbe súťažných podkladov je zvlášť v oblasti inovácií nevyhnutné vopred jasne stanoviť pridelenie práv duševného vlastníctva,
- **podrobné podmienky** uplatnenia práv v rámci majetku, ktorý je predmetom duševného vlastníctva, sa nachádzajú v rámci projektov EŠIF v **Zmluve o poskytnutí NFP, príloha č. 1 Všeobecné zmluvné podmienky, článok 6.**

Plnenie zákazky:

- je nevyhnutné, aby aj **zmluvné podmienky a kontrola ich plnenia** zohľadňovala príslušné aspekty, ktoré podporujú inovácie (najmä sankcie a zmluvné pokuty),
- Ustanovenia o podmienkach plnenia zákazky by mali zahŕňať minimálne tieto aspekty:
 - kritériá plnenia zákazky, merateľné ukazovatele kvality a ciele plnenia,
 - ustanovenia o ukončení zmluvy v prípade nedostatočného plnenia alebo v prípade, keď trh prinesie ešte vhodnejšie riešenie, ako sa v súčasnosti vyvíja (so spravodlivými podmienkami ukončenia pre dodávateľa),
 - ustanovenia o zmene zmluvy z dôvodu vysokej miery odchýlok a vysokého potenciálu ďalších inovácií zistených v priebehu plnenia zákazky.

4.5.2 Nástroje využívané v ďalších postupoch VO

Rokovacie konania:

- zákon o VO upravuje podmienky použitia priameho rokovacieho konania v § 81 a rokovacie konanie so zverejnením v § 70,
- poskytuje verejným obstarávateľom väčšiu flexibilitu pri zadávaní zákaziek, keď na trhu nie sú dostupné hotové riešenia,
- môže sa použiť aj v prípade, keď v rámci pomerne jednoduchého, transparentného a zdokumentovaného rokovania môžu verejní obstarávatelia vyrokovať prispôbenie existujúcich prvkov alebo podmienok pre vývoj inovačného riešenia, ktoré bude spĺňať požiadavky uvedené v technických špecifikáciách,
- pre úspešné inovácie v rámci tohto konania môžu byť potrebné také prvky ako funkčné alebo výkonnostné požiadavky, vhodné kritériá na vyhodnotenie ponúk z hľadiska kvality a iných merateľných ukazovateľov prípadne vrátane fázy vývoja prototypov.

Súťažný dialóg:

- zákon o VO upravuje podmienky použitia súťažného dialógu v § 74,
- jedná sa o **dvojkolové konanie** , kde verejný obstarávateľ opíše svoje potreby v oznámení o vyhlásení VO, stanoví minimálne požiadavky na uchádzačov a vymedzí kritériá na vyhodnotenie ponúk na základe najlepšieho pomeru ceny a kvality,
- **po overení podmienok účasti** uchádzačov verejný obstarávateľ **iniciuje súťažný dialóg s účastníkmi** spĺňajúcimi minimálne požiadavky. Rokovania prebiehajú individuálne s každým uchádzačom, pričom sa zabezpečí dôvernosc každého riešenia. Vyžadujú vysokú úroveň odborných znalostí zo strany zamestnancov verejného obstarávateľa, ako aj vyhradenie dostatočného času. Pri vyhodnotení pokroku v rokovaniach a prípadne pri vyhotovovaní užšieho zoznamu uchádzačov pomôže stanovenie cieľov,
- v rámci procesu rokovania by mali mať uchádzači dostatok času na to, aby dostali všetky relevantné informácie na poskytnutie na mieru prispôbeného inovačného riešenia.

Inovačný charakter môže spočívať v technických, finančných alebo administratívnych aspektoch alebo v úplnom preorganizovaní prevádzkového procesu verejného obstarávateľa.

- v momente, keď súťažný dialóg dospeje do optimálneho štádia, ostatní účastníci budú požiadaní, aby predložili konečné ponuky. Zákazka sa zadá na základe najlepšieho pomeru ceny a kvality. Výzva na predkladanie ponúk musí zahŕňať podrobne stanovené kritériá kvality, aby boli objektívne merateľné a porovnateľné.

Súťaž návrhov:

- zákon o VO upravuje podmienky použitia súťaže návrhov v § 119 a nasl.
- súťaž návrhov sa tradične používa na navrhovanie prác v oblasti územného plánovania miest, architektúry, inžinierstva a spracovania údajov. Súťaže návrhov môžu byť organizované v súvislosti s udeľovaním cien (s finančnými odmenami) alebo na účely uzatvorenia zmlúv o poskytovaní služieb na základe následného rokovacieho konania bez uverejnenia oznámenia o vyhlásení zadávacieho konania,
- v rámci tohto typu súťaže sa poskytuje účastníkom veľký priestor pri navrhovaní najlepšieho riešenia pre potreby uvedené v oznámení o vyhlásení súťaže návrhov. Nezávislá porota zložená z členov, ktorí sú nezávislí od účastníkov, vyhodnotí návrhy. Najmenej tretina členov poroty by mala mať kvalifikáciu, ktorá sa vyžaduje od účastníkov. Porota môže účastníkom položiť otázky na vysvetlenie a rozhodne na základe kritérií uvedených v oznámení o vyhlásení súťaže návrhov,
- osobitosť súťaže návrhov spočíva aj v tom, že porota môže v tejto súvislosti poskytnúť profesionálne a nezávislé hodnotenie kritérií, ako napr. ľahká použiteľnosť, vhodnosť, ergonómia a umelecký alebo inovačný charakter návrhu, či jeho vplyv na dobré meno verejného obstarávateľa. Všetky tieto aspekty možno ťažšie merať, porovnávať a hodnotiť v iných typoch postupov, kde môže byť ťažké určiť objektívne a merateľné ukazovatele a stanoviť poradie ich významnosti,
- v súvislosti s týmto postupom je ale nevyhnutné zabezpečiť maximálne objektívny a transparentný spôsob hodnotenia. Na tento účel môže byť vhodné použiť kombináciu kritérií, ako napr. objektívne merateľné obstarávacie a prevádzkové náklady, efektívnosť a kritériá kvality v primeranom a zdôvodniteľnom vzťahu.

Inovatívne partnerstvo:

- zákon o VO upravuje podmienky použitia súťaže návrhov v § 78 a nasl.,
- je aplikovateľný v prípadoch, **keď na trhu nie je dostupné žiadne riešenie** spĺňajúce potreby verejného obstarávateľa,
- podstatou inovatívneho partnerstva je, že k inováciám dochádza v priebehu plnenia zákazky. Pri väčšine iných postupov verejný obstarávateľ už vie, aký typ riešenia kupuje, t.j. k inováciám dochádza vo fáze pred uzatvorením zmluvy a spravidla končia uzavretím zmluvy, keď sa dohodnú presné charakteristiky zvoleného riešenia,
- pri inovatívnom partnerstve verejný obstarávateľ uzavrie zmluvu s najlepším potenciálnym dodávateľom, alebo dodávateľmi inovácií. Dodávateľ (resp. dodávateľia) vyvinie inovačné riešenie a zabezpečí jeho realizáciu. Potreby verejného obstarávateľa je potrebné opísať s dostatočnou presnosťou, aby potenciálni uchádzači porozumeli povahe a rozsahu úlohy a mali dostatočné informácie, aby sa vedeli rozhodnúť, či sa zúčastnia alebo nie.
- Proces inovatívneho partnerstva prebieha v troch fázach:
 1. **fáza výberu** – podobná užšej súťaži, prebieha úplne na začiatku, keď sa na základe zručností a schopností vyberie jeden alebo viac z najvhodnejších partnerov. Následne

sa na základe najlepšieho pomeru ceny a kvality uzavrujú zmluvy, ktorými sa zriadi inovatívne partnerstvo,

2. **fáza výskumu a vývoja** – partner v spolupráci s verejným obstarávateľom vyvinie nové riešenie. Môže byť ďalej rozdelená do niekoľkých etáp určených na vyhodnocovanie koncepcií, vývoj prototypov a/alebo testovanie výkonu. V priebehu každej fázy sa počet partnerov môže znížiť na základe vopred stanovených kritérií.
3. **komerčná fáza** - partner poskytne konečné výsledky.

Pri aplikácii inovatívneho partnerstva je potrebné venovať pozornosť nasledovnému:

- **kritériám na výber partnera**, ktorý má najlepšie predpoklady na vykonávanie výskumu a vývoja a na realizáciu inovačných riešení v reálnych podmienkach (napr. založené na predchádzajúcom plnení, referenciách, zložení tímu, zariadeniach, systémoch zabezpečenia kvality atď.) a
- **ustanoveniam týkajúcim sa plnenia zákazky**, ktoré verejnemu obstarávateľovi umožnia:
 - monitorovať kvalitu plnenia prostredníctvom ukazovateľov umožňujúcich meranie úrovne súladu,
 - vypovedať zmluvu, ak sa neplnia technické a prevádzkové ciele alebo ciele ekonomickej výkonnosti,
 - ukončiť zmluvu, ak trh poskytuje alternatívne riešenie a inovatívne partnerstvo je zbytočné (za podmienok, ktoré sú pre dodávateľa spravodlivé),
 - zaistiť, aby práva duševného vlastníctva boli primerané záujmu verejného obstarávateľa o ich vlastníctvo, pričom treba zohľadniť všetky budúce potreby úpravy, zmeny alebo prevodu prevádzky inovačného riešenia na iného verejného obstarávateľa,
 - zaistiť, aby štruktúra inovatívneho partnerstva (najmä jeho trvanie a hodnota) odrážala stupeň inovácie navrhovaného riešenia,
 - zaistiť rovnováhu medzi hodnotou tovaru a investícií potrebných na ich vývoj s cieľom zabrániť zneužívaniu tohto postupu.

S cieľom vylúčenia rizika existencie štátnej pomoci je potrebné aby verejný obstarávateľ obstarával výrobky alebo služby, ktoré sú také jedinečné alebo špecializované, že verejný obstarávateľ je jediným potenciálnym obstarávateľom a na trhu neexistujú žiadni iní potenciálni poskytovatelia mimo inovatívneho partnerstva, ktorí by mohli byť znevýhodnení. Z tohto dôvodu musí byť verejný obstarávateľ schopný identifikovať pred postupom všetky hospodárske subjekty, ktoré môžu uskutočniť vývoj, ako aj dodávku konečných výrobkov alebo služieb, čo sa dá zistiť napr. prostredníctvom predbežnej trhovej konzultácie zverejnenej pred začatím postupu VO.

Obstarávanie výskumu a vývoja (a duševného vlastníctva):

- v prípade, keď trh neposkytuje uspokojivé riešenie, alebo keď prispôsobenie existujúcich riešení pravdepodobne nepovedie k naplneniu potrieb, je niekedy nevyhnutné na účely vývoja inovačného riešenia na mieru, obstarávanie osobitných služieb v oblasti výskumu a vývoja. V závislosti od postupu môže byť výsledok procesu výskumu a vývoja užitočný pri vyhotovení technických špecifikácií pre ďalší krok, ktorým je obstarávanie praktického uplatnenia inovačného riešenia,

- **jeden zo spôsobov obstarávania služieb v oblasti výskumu a vývoja** spočíva v použití postupu uvedeného v zákone o VO (napr. **verejná alebo užšia súťaž**) ako v prípade akéhokoľvek iného typu služieb,
- v súvislosti s **aplikovaním výnimky z postupov VO uvedenej v § 1 ods. 2 písm. d) zákona o VO**, ak si verejný obstarávateľ vyhradzuje pre seba všetky prínosy výskumu a vývoja (vrátane všetkých práv duševného vlastníctva), je potrebné postupovať pri obstarávaní služieb v oblasti výskumu a vývoja podľa zákona o VO. Avšak, ak si verejný obstarávateľ nevyhradzuje pre seba všetky prínosy služieb v oblasti výskumu a vývoja, na tieto obstarávania je možné aplikovať vyššie uvedenú výnimku zo zákona o VO. Podstatná časť technických špecifikácií a následnej zmluvy by preto mala byť zameraná na pridelenie práv duševného vlastníctva vyplývajúcich zo služieb v oblasti výskumu a vývoja,
- pri ponechaní si práv duševného vlastníctva, verejný obstarávateľ priamo zavádza inovačné riešenie vyplývajúce z výskumu. V takom prípade môžu byť technické špecifikácie každého následného postupu verejného obstarávania založené na výsledku takejto zákazky na výskum a vývoj. Môže nastať aj situácia, že verejný obstarávateľ sa rozhodne udeliť licenciu na nové práva duševného vlastníctva všetkým zainteresovaným stranám bezplatne, aby podnietil ďalšie inovácie. V licenčných podmienkach sa môže stanoviť, že všetky ďalšie inovácie na základe týchto práv duševného vlastníctva by mali byť ostatným zainteresovaným stranám poskytnuté bezplatne,
- podrobné podmienky uplatnenia práv v rámci majetku ktorý je predmetom duševného vlastníctva sa nachádzajú v rámci projektov EŠIF v Zmluve o poskytnutí NFP, príloha č. 1 Všeobecné zmluvné podmienky , článok 6.

Obstarávanie vo fáze pred komerčným využitím:

- jedná sa postup **keď verejný obstarávateľ nevyhradí všetky výhody vyplývajúce zo zákazky na služby v oblasti výskumu a vývoja výlučne pre seba, ale spoločne ich využíva s hospodárskymi subjektmi za trhových podmienok,**
- vzťahuje sa na neho **výnimka z aplikovania zákona o VO podľa § 1 ods. 2 ods. d),**
- verejný obstarávateľ môže využiť poznatky získané v rámci obstarávania vo fáze pred komerčným využitím v súťažných podkladoch následného obstarávania. To musí byť vždy nediskriminačné, aby ponuku mohol predložiť každý hospodársky subjekt. Verejný obstarávateľ však **nemôže poskytnúť informácie, ktoré by:**
 - a) bránili uplatňovaniu práva,
 - b) boli v rozpore s verejným záujmom,
 - c) poškodili by oprávnené obchodné záujmy poskytovateľov zapojených do obstarávania vo fáze pred komerčným využitím alebo
 - d) by mohli viesť k narušeniu spravodlivej hospodárskej súťaže medzi zúčastnenými poskytovateľmi služieb v oblasti výskumu a vývoja alebo inými poskytovateľmi na trhu.
- verejný obstarávateľ na základe výsledkov obstarávania vo fáze pred komerčným využitím prenechá nové práva duševného vlastníctva vyplývajúce zo zákazky zúčastneným hospodárskym subjektom, ale ponechá si právo na využitie výsledkov výskumu a vývoja a právo (požadovať od hospodárskych subjektov), aby udelili licencie tretím stranám za spravodlivých a primeraných trhových podmienok, čo môže byť vzájomne výhodné riešenie. Hospodárske subjekty môžu riešenia odovzdať iným verejným obstarávateľom alebo na iných trhoch.

- Zákazka musí byť časovo obmedzená a môže zahŕňať vývoj prototypov alebo obmedzené objemy prvých výrobkov alebo služieb vo forme testovacej série. Predmetom tej istej zmluvy nesmie byť nákup komerčného množstva výrobkov alebo služieb. Zákazka však môže zahŕňať aj nákup prototypov a/alebo obmedzených objemov konečných výrobkov alebo služieb vyvinutých v rámci obstarávania vo fáze pred komerčným využitím, ak hodnota služieb v rámci danej zákazky prevyšuje hodnotu výrobkov. Predmet zmluvy o obstarávaní vo fáze pred komerčným využitím patrí do jednej alebo viacerých kategórií výskumu a vývoja (základný výskum, priemyselný výskum, experimentálny vývoj).

5.0 Príklady z praxe

Odporúčame vyhľadať projekty podporené z OP ~~Va-III~~ napr. cez stránku <https://www.itms2014.sk/>, kde po zadání klúčového slova (napr. inovácie), prípadne iného filtra alebo konkrétnej výzvy je možné vyhľadať podporené projekty vrátane ďalších informácií k nim.

The screenshot shows the ITMS 2014 website interface. At the top, there is a navigation bar with the ITMS logo and menu items like 'Ako začať', 'Vyhľadávač grantov', 'Prehľad projektov', 'Aktuality', and 'Informačno-poradenské centrá'. The main content area is titled 'Prehľad projektov' and includes a search bar with the text 'inovácia'. Below the search bar, there are two checkboxes: 'Projekt v realizácii' (checked) and 'Projekt ukončený'. A table of filters is displayed, with columns for 'Žiadateľ', 'Operačný program', 'Miesto realizácie', 'Výzva', and 'Subjekt na projekte'. The 'Operačný program Výskum a inovácie' is selected. The table lists various operational programs and their corresponding call numbers, such as 'Integrovaný regionálny operačný program', 'Interreg V-A Slovenská republika - Česká republika 2014-2020', and 'Operačný program Kvalita životného prostredia'.

Prehľad všetkých doteraz financovaných inovačných obstarávaní v rámci prehľadu vedenom EK sa uvádza na stránke:

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/eu-funded-projects>